

ΝΕΑ ΑΝΑΤΟΛΗ

Προλετάριοι όλων των χωρών,
καταπιεζόμενα έθνη και λαοί ενωθείτε!

“Από τη στάχτη του θα
ξαναγεννηθεί το ΚΚΕ”
Ν. Ζαχαριάδης

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ Κ.Ε ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΚΕ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ 35, ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ-ΦΑΞ 2105232553, ΙΟΥΛΗΣ 2017 ΑΡ. ΦΥΛ. 526, € 1,50

ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ Η ΠΕΙΝΑ!!! ΣΑΜΠΟΤΑΡΙΣΤΕΣ ΔΩΣΤΕ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΕΝΑ ΜΙΝΙΜΟΥΜ ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΡΑ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΝΕΡΓΟΥΣ

**Μια πελώρια μάζα άνεργων και μισοάνεργων
υποσιτίζεται και πεινάει κυριολεκτικά
και το διακομματικό καθεστώς των σαμποταριστών
δεν τους δίνει επίδομα ανεργίας**

Οι σαμποταριστές κατεδαφίζουν την οικονομία, ρίχνουν τα εισοδήματα όλων των τάξεων, αυξάνουν τη σχετική φτώχεια, την υλική στέρηση όλου του λαού. Η μόνη τάξη όμως που βρίσκεται μόνιμα θαμμένη στα ερείπια της οικονομίας είναι οι φτωχοί συνήθως νεαροί περιστασιακοί εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα, και κυρίως οι άνεργοι.

Οι σαμποταριστές κατεδαφίζουν την οικονομία, ρίχνουν τα εισοδήματα όλων των τάξεων, αυξάνουν τη σχετική φτώχεια, την υλική στέρηση όλου του λαού. Η μόνη τάξη όμως που βρίσκεται μόνιμα θαμμένη στα ερείπια της οικονομίας είναι οι φτωχοί συνήθως νεαροί περιστασιακοί εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα, και κυρίως οι άνεργοι.

Σύμφωνα με την εκτίμηση της ακραίας φτώχειας που κάνει η έρευνα της διαΝΕΟσις το 2016 υπήρχαν, στην Ελλάδα, μετά τις παροχές της κοινωνικής πολιτικής της κυβέρνησης, 1.488.714 ακραία φτωχοί άνθρωποι, άνεργοι κυρίως αλλά και εργαζόμενοι με μισθούς πείνας. Αυτοί είναι προλετάριοι και φτωχοί εργαζόμενοι κάθε κατηγορίας, αγρότες και αυτοαπασχολούμενοι, παραδομένοι από το καθε-

στώς στο φριχτό βασανιστήριο της πείνας. Αυτό το 13,6% του πληθυσμού δεν είχε εισοδήματα να του εξασφαλίσουν τα βασικά για τη φυσική του επιβίωση, ένα σπίτι με το ηλεκτρικό ρεύμα και το νερό πληρωμένα, μερικά ευρώ για ρούχα, παπούτσια και ελάχιστα άλλα απαραίτητα καθώς και το φαγητό της ημέρας. Άνθρωποι που δεν μπορούν να κάνουν μια επίσκεψη σε φίλους και συγγενείς που δεν μπορούν

να δεχτούν επισκέψεις, που δεν μπορούν να πιουν ένα καφέ σε μια έξοδό τους, που αφήνουν τα δόντια τους να σαπίζουν και να πέφτουν γιατί δεν έχουν λεφτά να τα φτιάξουν.

Σύμφωνα με την έρευνα τα νοικοκυριά της Αθήνας που βρίσκονται στην ακραία φτώχεια, στην πείνα, διαθέτουν **εισόδημα** για κατανάλωση **κάτω από**

Συνέχεια στη σελ. 2

ΚΥΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ Η ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

**Τους ναζί της “Χρ. Αυγής” χρησιμοποιεί η κυβέρνηση για να προωθήσει τα
βρώμικα σχέδιά της στην Κύπρο**

Μετά το 2004 και την καταψήφιση του σχεδίου Ανάν από την ελληνοκυπριακή πλευρά είναι η δεύτερη φορά που μια νέα απόπειρα ενοποίησης της Κύπρου αποτυγχάνει με την κύρια ευθύνη των ρωσόφιλων και σοβινιστικών μερίδων της ελληνοκυπριακής ηγεσίας της Κύπρου και πιο πολύ της Ελλάδας. Το 2004 αυτή η ευθύνη ήταν πιο καθαρή καθώς είναι η ελληνοκυπριακή πλευρά που καταψήφισε το σχέδιο Ανάν ενώ η τουρκοκυπριακή το υπερψήφισε. Στην τελευταία αποτυχία των συνομιλιών στο Κρανς Μοντανά η ευθύνη ανήκει συντριπτικά στην ελληνική κυβέρνηση Τσίπρα και δευτερευόντως στην ελληνοκυπριακή κυβέρνηση.

Το καλό μέσα στις αποτυχίες είναι ότι γίνεται όλο και πιο φανερός ο διασπαστικός ρόλος της Ρωσίας

Στην πραγματικότητα πίσω από αυτές τις δύο αποτυχίες κρύβεται η ρώσικη σοσιαλιμπεριαλιστική διπλωματία, που μόνιμα υποκινεί κυρίως τον ελληνικό σοβινισμό ενάντια στη συνύπαρξη των δύο

εθνοτήτων στη Κύπρο, αλλά από ένα σημείο και πέρα και τον τουρκικό σοβινισμό, για να μένει το νησί μόνιμα διχασμένο και υπό κατοχή. Στην πραγματικότητα η Ρωσία είναι ο κύριος διεθνής υπαίτιος της κατοχής και του διαμελισμού της Κύπρου από την Τουρκία το 1974, αντίθετα με το μύθο ότι ήταν οι αγγλοαμερικάνοι που υποστήριξαν την εισβολή, μύθο που έχει

καθιερώσει στη συνείδηση των ελλήνων και των ελληνοκυπρίων η προπαγάνδα του Α. Παπανδρέου και του ψευτοΚΚΕ. Το ότι η ιμπεριαλιστική Ρωσία (με το κάλυμμα της ήδη καπιταλιστικής ΕΣΣΔ στην οποία κυριαρχούσε) υποκίνησε την τουρκική εισβολή ενώ οι ΗΠΑ την ανέχθηκαν είναι μια θέση της

Συνέχεια στη σελ. 13

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: • Όχι στη φίμωση της ARB από τη φασιστική συμμορία Τσίπρα, σ. 2, • Το διακομματικό ΕΣΡ βάζει σε εφαρμογή το νόμο Παπά για τη φίμωση των καναλιών, σ. 4, • Μεγάλη επίθεση της συμμορίας Τσίπρα για τη δικτατορία, σ. 4, • Υπόθεση Ηριάννας: Κομμάτι της επίθεσης των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ στη δικαιοσύνη, σ.5, • Ένα πολύ σπουδαίο και εξαιρετικά πολύτιμο για τη σημερινή εποχή κείμενο του Μαρξ για τη γέννηση και επέκταση του ρώσικου κράτους, σ.7 • Για τον βρώμικο ρόλο της μπρεζνιεφικής ΕΣΣΔ στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο τον Ιούλη του 1974, σ. 12, • Ο άοπλος λαός της Βενεζουέλας αγωνίζεται μόνος του για την αποτροπή της ανοιχτής φασιστικής δικτατορίας, σ. 16

βάζει η ίδια η έρευνα, είναι ότι οι σαμποταριστές όσο μεγαλώνουν την ανεργία τόσο κόβουν και τα επιδόματα ανεργίας. Τι λέει η έρευνα: «Το 2016 μόνο 127.000 άνεργοι ελάμβαναν τακτικό επίδομα ανεργίας, ένα ποσοστό κάλυψης μόλις 11,2%, που έχει συρρικνωθεί ραγδαία από το 35,1% του 2011. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που δεν είναι σύνηθες σε ανεπτυγμένα κράτη. Καθώς οι άνεργοι αυξάνονται, η εισοδηματική τους ενίσχυση μειώνεται. Συνήθως στις χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομικές κρίσεις συμβαίνει το αντίθετο: οι κυβερνήσεις σπεύδουν να επεκτείνουν την κάλυψη των ανέργων, όσο αυτοί αυξάνονται εξαιτίας της κρίσης. Αυτό συμβαίνει ακόμα και σε χώρες με παραδοσιακά ισχυρή κοινωνική πρόνοια, όπως για παράδειγμα στις ΗΠΑ. Στη χώρα μας, όμως, η στήριξη των ανέργων έχει περιοριστεί δραματικά. Οι προϋποθέσεις χορήγησης επιδόματος ανεργίας σε ανέργους αυτοαπασχολούμενους, για παράδειγμα, είναι τόσο αυστηρές που μόλις 4.135 άτομα το έλαβαν το 2016».

Η πάνω γραμμή του πίνακα αντιστοιχεί στους πραγματικούς ανέργους. Η μεσαία στους καταγεγραμμένους ανέργους και η κάτω στον αριθμό αυτών που παίρνουν το επίδομα ανεργίας.

Αντιγράφουμε: «Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ και του ΟΑΕΔ, το 2010, όταν ο αριθ-

μός των ανέργων ήταν ακόμη 639.000, οι δικαιούχοι του επιδόματος ήταν 224.000 (ποσοστό κάλυψης 35,1%). Αντίθετα, το 2016, ενώ ο αριθμός των ανέργων είχε φτάσει το 1.126.000, ο αριθμός όσων ελάμβαναν τακτικό επίδομα ανεργίας είχε πέσει σε 127.000 (ποσοστό κάλυψης 11,3%)»

Ένα μόνιμο και γενικό μέτρο των σαμποταριστών, για να εξοντώνουν ακόμα περισσότερο τους πεινασμένους είναι να μοιράζουν το μεγαλύτερο μέρος από τα κονδύλια της κοινωνικής πολιτικής σε μισθούς και έξοδα της κρατικής γραφειοκρατίας. Το «2010 η κοινωνική δαπάνη στην Ελλάδα είχε συγκλίνει με το μέσο όρο των κρατών-μελών της Ε.Ε. (29,1% έναντι 29,4% του ΑΕΠ)... «στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι κοινωνικές παροχές (εκτός συντάξεων) μειώναν τη φτώχεια κατά περίπου 10 ποσοστιαίες μονάδες, στην Ελλάδα η αντίστοιχη μείωση ήταν κάτω από 4 ποσοστιαίες μονάδες».

Το Φεβρουάριο του 2017 η συμμορία Τσίπρα έκοψε το επίδομα ενοικίου που έπαιρναν λίγες οικογένειες και έκοψε επίσης τη δωρεά επανασύνδεση του ηλεκτρικού ρεύματος καθώς και τη δωρεάν παροχή του στους πολύ φτωχούς.

Οι κομματικές ηγεσίες μιλούν

μόνο για τη σχετική φτώχεια. Στο ίδιο πλαίσιο, του κουκουλώματος της φτώχειας του υποσιτισμού και της αδυναμίας επιβίωσης μεγάλων μαζών της εργατικής τάξης και των φτωχών εργαζομένων, κινούνται και τα ΜΜΕ καθώς και οι δημόσιες συζητήσεις των θεωρούμενων ως αστοδημοκρατών. Όλοι μιλούν για τη σχετική φτώχεια, για τη στέρηση κάποιων βασικών προϊόντων και υπηρεσιών, ακόμα και για τη στέρηση μιας κανονικής διατροφής. Δεν μιλούν όμως καθόλου για την ακραία φτώχεια, για την έλλειψη των βασικών μέσων επιβίωσης, για το βασανιστήριο της πείνας.

Όταν το καθεστώς μιλά για ανθρωπιστική κρίση, για τη βοήθεια δηλαδή που χρειάζονται γενικά οι άνθρωποι στην Ελλάδα για να μην πεινούν το κάνει για να κρύβει τον ταξικό χαρακτήρα της πείνας και να φορτώνει την πείνα που δημιουργεί το ίδιο, με το παραγωγικό σαμποτάζ, στην ΕΕ και στην ευρωπαϊκή δημοκρατία. Πρόκειται για απάτη. Η φτώχεια δεν χτυπάει γενικά τους ανθρώπους στην Ελλάδα για να μιλάμε για την ανάγκη να βοηθηθούν γενικά όλοι οι άνθρωποι. Η φτώχεια και η πείνα χτυπά το προλεταριάτο και τους φτωχούς κάθε κατηγορίας. Το παιδάκι της προπαγάνδας του ΣΥΡΙΖΑ και του ψευτοΚΚΕ που λιποθυμά στο σχολείο γιατί δεν έχει να

φάει, δεν είναι δεν είναι ο Άνθρωπος με κεφαλαίο των αστών του ΣΥΡΙΖΑ που τον έριξαν τάχα στην πείνα οι δανειστές, δεν είναι γενικά το ελληνόπουλο όπως το αποκαλεί ο εθνοφασίστας. Είναι πριν απ' όλα το παιδί του προλεταρίου και του φτωχού ντόπιου και μετανάστη που πεινά. Και πεινάει γιατί ο πατέρας και η μάνα του δεν έχουν δουλειά για να του φέρουν φαγητό. Γιατί το φαγητό δεν το φέρνουν οι Ανθρωπιστικές, με κεφαλαίο, οργανώσεις που καθοδηγεί και επηρεάζει ο ΣΥΡΙΖΑ που σε ένα μεγάλο βαθμό κατακλύβουν τα λεφτά για τους πρόσφυγες αλλά και για τους άλλους πεινασμένους. Το φαγητό στο σπίτι το φέρνει ο μισθός που παίρνει για ένα μέρος από τη δουλειά του από τον καπιταλιστή ο εργαζόμενος άσχετα από το αν είναι Έλληνας Αλβανός ή άλλης εθνικότητας εργάτης. Όταν όμως ο εργάτης και ο κάθε εργαζόμενος ψάχνει για δουλειά, στο οικονομικό καθεστώς όπου ισχύει το «ο καθένας για τον εαυτό του και ο θεός για όλους», είτε βρίσκεται κλειστό το εργοστάσιο και την επιχείρηση, γιατί τα έκλεισε ο ξενόδομος ρώσος πράχτορας κυβερνήτης με τη βοήθεια των κομματικών ηγεσιών, είτε το εργοστάσιο και η επιχείρηση κάνει απολύσεις, μειώνοντας την παραγωγή, γιατί η αγοραστική δύναμη του ίδιου του εργάτη και του εργαζόμενου που ζητάνε

δουλειά έχει πέσει κάθετα και γι' αυτό η ζήτηση των εμπορευμάτων έχει μειωθεί. Για πωλήσεις στο εξωτερικό ούτε λόγος. Χρειάζονται εγγυητικές επιστολές τραπεζών, χρειάζεται πίστη για αγορά σύγχρονων μηχανημάτων υλικών κλπ και τις τράπεζες τις χρεοκόπησαν οι σαμποταριστές. Και φαλισμένες τράπεζες δεν χρηματοδοτούν χρεοκοπημένες επιχειρήσεις.

Η ΟΑΚΚΕ μιλάει σταθερά για επίδομα σε όλους τους ανέργους για το χτύπημα της πείνας. Επιδόματα που πρέπει να αγκαλιάσουν και όλους τους ακραία φτωχούς σε όποιο κλάδο και αν ανήκουν. Όσο δεν σταματάει το σαμποτάζ της παραγωγής η χώρα όλη θα φτωχάει. Όμως ακόμα και με το σαμποτάζ δεν επιτρέπεται κόσμος να ζει το μαρτύριο της πείνας. Πρέπει όλα τα εισοδήματα που είναι πολύ μεγαλύτερα από αυτά της πείνας να υποχρεώνονται σε κάποια μείωση υπέρ ΕΝΟΣ ΜΙΝΙΜΟΥΜ ΕΠΙΔΟΜΑΤΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΥΠΕΡ ΟΛΩΝ των ανέργων. Και οι διαμαρτυρίες αυτών που δίκαια θα αγανακτούν γι αυτή τη μείωση πρέπει να πηγαίνουν στην κυβέρνηση, στο ψευτοΚΚΕ και στους ναζί που κάνουν σαμποτάζ με πιο χαρακτηριστικό την άρνησή τους να ψηφίσουν οι δεύτεροι και να αφήσει η κυβέρνηση να γίνει το έργο του Ελληνικού.

ΤΟ ΔΙΑΚΟΜΜΑΤΙΚΟ ΕΣΡ ΒΑΖΕΙ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟ ΝΟΜΟ ΠΑΠΠΑ ΓΙΑ ΤΗ ΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΦΙΜΩΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΑΛΙΩΝ

Το διακομματικό ΕΣΡ αποφάσισε ομόφωνα την εφαρμογή του νόμου Παππά για τη διενέργεια πλειοδοτικού διαγωνισμού για να δοθούν άδειες πανελλαδικής εμβέλειας σε επτά κανάλια. Πρόκειται για ένα καίριο χτύπημα στην ελεύθερη λειτουργία των καναλιών μετά τη φίμωση του ΜΕΓΑ το οποίο ύστερα από την εξόντωση με διακομματική επίσης συναίνεση του Ψυχάρη, πέρασε στον έλεγχο του άνθρου του Πούτιν Σαββίδη (20%) και των καθεστωτικών ολιγαρχών Μπόμπολα (13%) και Μαρινάκη (21%).

Στην υπόθεση των καναλιών αποκαλύφθηκε ο ελεεινός χαρακτήρας της ελληνικής αστικής τάξης μέσα από τη συναίνεση της λεγόμενης φιλοευρωπαϊκής αντιπολίτευσης στη συγκρότηση του νέου ΕΣΡ χωρίς να έχει ακυρωθεί ο νόμος Παππά.

Τώρα αυτό το διακομματικό ΕΣΡ αποδέχεται ομόφωνα όλα τα εγκλήματα του φασιστικού νόμου Παππά. Συγκεκριμένα:

1. Το ΕΣΡ περιόρισε τον αριθμό των αδειών των καναλιών πανελλαδικής εμβέλειας γενικού περιεχομένου (ειδησεογραφικού και ψυχαγωγικού) ενώ σύμφωνα με την Ένωση Ιδιωτικών Τηλεοπτικών

Σταθμών Εθνικής Εμβέλειας (ΕΙΤΗ-ΣΕΕ) με τις δυνατότητες της νέας ψηφιακής τεχνολογίας, μπορούν να δοθούν άδειες τουλάχιστον για 12 κανάλια. Αυτή η απόφαση σημαίνει από μόνη της το κλείσιμο ενός τουλάχιστον καναλιού από τα 8 ιδιωτικά που εκπέμπουν σήμερα πανελλαδικά (ΜΕΓΚΑ, ΑΝΤ1, ΑΛΦΑ, ΣΤΑΡ, ΣΚΑΪ, Μακεδονία, ΕΨΙΛΟΝ, ΑΡΤ), και είναι το πρώτο βήμα για το κλείσιμο καναλιών.

2. Το ΕΣΡ επέβαλε ξανά το πλειοδοτικό σύστημα για την απόκτηση καναλιού, δηλαδή αποφάσισε ένα διαγωνισμό που θεωρεί όλες τις υφιστάμενες άδειες παράνομες, και ξεκινάει από το μηδέν, δίνοντας τη δυνατότητα σε όποιον δώσει το μεγαλύτερο ποσό να αποκτήσει οποιοδήποτε κανάλι. Δέχθηκε δηλαδή τον κυβερνητικό εκβιασμό για εξαναγκασμό σε αλλαγή ιδιοκτησίας των υφιστάμενων καναλιών. Μάλιστα, απαντώντας σε επιστολή του Παππά για τον ορισμό τιμής εκκίνησης, όρισε την τιμή αυτή στα 35 εκ ευρώ με μοναδικό κριτήριο να συγκεντρωθεί αντίστοιχο ποσό με αυτό που συγκεντρώθηκε στον ψευτοδιαγωνισμό του Παππά για 4 άδειες, αυτών που ακύρωσε το ΣτΕ, περίπου 240 εκ ευρώ. Απέρριψε έτσι το αίτημα της ΕΙΤΗΣΕΕ για υιοθέτηση συστήματος υποβολής αίτησης από κάθε εν-

διαφερόμενο με καθορισμένο τίμημα άδειας 12 εκ ευρώ σύμφωνα με την κοστολόγηση που προκύπτει από τα δεδομένα της αγοράς για διάρκεια δέκα ετών. Σύμφωνα με την ΕΙΤΗ-ΣΕΕ αυτό είναι το εύλογο τίμημα που προκύπτει από τις μελέτες που έχει καταρτίσει το ίδιο το αρμόδιο υπουργείο για την παραχώρηση του φάσματος της Digea για τη λειτουργία ιδιωτικού καναλιού. Αλλά το ποσό των 240 εκ ευρώ του διαγωνισμού Παππά, διατέθηκε από τους ενδιαφερόμενους με την προοπτική 4 καναλιών που θα μοιράζονταν τη διαφημιστική αγορά. Τώρα για επτά κανάλια με πολύ μικρότερη μερίδα σε διαφημίσεις, ζητάνε ελάχιστο ποσό για την αγορά της άδειας 35 εκ ευρώ, ενώ ήδη στο χρόνο που έχει περάσει από το διαγωνισμό Παππά τα οικονομικά αποτελέσματα των καναλιών έχουν χειροτερέψει και οι διαφημίσεις είναι ακόμα λιγότερες λόγω κρίσης. Αυτοί που εύκολα μπορούν να διαθέσουν τόσα χρήματα είναι καθεστωτικοί ολιγάρχες τύπου Σαββίδη και Μαρινάκη, και νεοεμφανιζόμενοι αστέρες στο νέο τοπίο «διαφάνειας» της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ τύπου Καλογρίτσα.

Το πιο κατάπτυστο σημείο των ομόφωνων αποφάσεων του ΕΣΡ που θα μείνει στην ιστορία σαν η ταφόπλακα της ελευθερίας της

ενημέρωσης και των ΜΜΕ στη χώρα, είναι η απαντητική επιστολή στον Παππά για τον καθορισμό της τιμής εκκίνησης του πλειοδοτικού διαγωνισμού στην οποία ρητά αναφέρεται ότι το ΕΣΡ έλαβε υπόψη του, δηλαδή νομιμοποίησε, «τον διεξαχθέντα κατά το παρελθόν έτος (και ακυρωθέντα με απόφαση του ΣτΕ) διαγωνισμό και τα αποτελέσματά του» (<http://www.liberal.gr/arthro/155995/epikairota/2017/esr-sta-35-ekat-euro-i-timi-ekkinisis-gia-kathe-mia-epo-tis-epta-tileoptikes-adeies.html>). Πρόκειται για διακομματική καταπάτηση της απόφασης του ΣτΕ που ακύρωσε το νόμο Παππά μετά τις προσφυγές των καναλιών εναντίον του και το κίνημα των εργαζομένων ενάντια στο μάρφο στα κανάλια, και ένα ωμό χτύπημα στους δικαστές που ακόμα αντιστέκονται στην καθολική επίθεση που έχει εξαπολύσει εναντίον τους η κυβέρνηση για να ποδηγετήσει τη δικαστική εξουσία και να τη θέσει κάτω από πλήρη σοσιαλφασιστικό έλεγχο.

3. Το ΕΣΡ αποδέχτηκε τον όρο του Παππά ότι για να εκπέμπει πανελλαδικά ένα κανάλι πρέπει να απασχολεί 400 εργαζόμενους. Αυτός ο όρος δεν σημαίνει καμία διασφάλιση περισσότερων θέσεων εργασίας. Σημαίνει αντίστροφα τη μείωση

τους, αφού θα οδηγήσει σε κλείσιμο ή συγχώνευση καναλιών, ειδικά αφού θα έχουν επιβαρυνθεί με το υπέρογκο ποσό πλειοδοσίας για την άδεια. Εάν ήθελε το ΕΣΡ και ο Παππάς περισσότερες θέσεις εργαζομένων θα μπορούσε να δώσει άδεια σε δώδεκα κανάλια με το τίμημα που προκύπτει από τις μελέτες του υπουργείου του. Μάλιστα, το βασικό επιχείρημα του Παππά για τα 4 κανάλια ήταν ότι η διαφημιστική πίτα και η αγορά δεν χωράει περισσότερα από 4 κανάλια που μπορούν να είναι βιώσιμα με τους όρους λειτουργίας που βάσει ο νόμος, μεταξύ των οποίων είναι και η απαίτηση για 400 εργαζόμενους. Τότε τον Παππά δεν τον απασχολούσαν οι θέσεις εργασίας που αντικειμενικά θα μειώνονταν. Σύμφωνα με τα επίσης στοιχεία του συστήματος «ΕΡΙΓΑΝΗ» του υπουργείου Εργασίας, στις αρχές του 2016 μόνο τρία από τα οχτώ κανάλια απασχολούσαν πάνω από 400 εργαζόμενους (ΜΕΓΚΑ, ΑΛΦΑ, ΑΝΤ1), ενώ συνολικά και τα οχτώ κανάλια απασχολούσαν 2639 εργαζόμενους. Με το νέο νόμο τα 7 κανάλια που θα αδειοδοτηθούν πρέπει να απασχολούν συνολικά δύο χιλιάδες οκτακόσιους εργαζόμενους, και ανεξάρτητα από τον τζίρο και την οικονομική τους κατάσταση το

ΕΝΑ ΠΟΛΥ ΣΠΟΥΔΑΙΟ ΚΑΙ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΠΟΛΥΤΙΜΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΠΟΧΗ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΡΞ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΡΩΣΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Συνέχεια από τη σελ. 7

απόλυτη υποδούλωση από τον Ιβάν τον Γ', της μεγάλης και παλιότερης εστίας προόδου και δημοκρατίας μέσα στο ρώσικο κράτος, που ήταν το εμπορικό και ανοιχτό στον έξω κόσμο Νόβγκοροντ. Στην μακρόχρονη και αποφασιστικής σημασίας μάχη που έδωσε το Νόβγκοροντ για να υπερασπίσει την ελεύθερη ύπαρξή του πρέπει να δούμε ότι το πιο αδύνατο σημείο του που αξιοποίησε ο βάρβαρος εχθρός του για να το διασπάσει ήταν η εσωτερική του ταξική πάλη. Αρχικά αυτό προσεταιρίστηκε τους πληβείους της πόλης, δηλαδή την φτωχολογιά, ενάντια στους ευγενείς για να κλείσει τελικά την επίθεσή του για την καταστροφή της πόλης με την συντριβή των πληβείων σε συνεργασία με τους ευγενείς.

Αν βάλουμε στη θέση του Νόβγκοροντ τη σημερινή Ευρώπη, το δημοκρατικό αυτό ακρωτήριο της υπό ρωσοκινεζική ηγεμονία απέραντης Ευρασίας, μπορούμε να καταλάβουμε γιατί ο ρώσικος σοσιαλιμπεριαλισμός επιχειρεί σήμερα με τους πράκτορες και τους φίλους του, που είναι παντού οι κλασσικοί και οι ψευτοαριστεροί φασίστες, να χρησιμοποιήσει την ευρωπαϊκή φτωχολογιά ενάντια στην αστική της ηγεσία για τους δικούς του υπεραντιδραστικούς στόχους. Αυτό όπως και στο μεσαιωνικό Νόβγκοροντ δεν το κάνει δηλαδή για να οδηγήσει τους πληβείους στην πάλη για μια πιο δημοκρατική πολιτική εξουσία, αλλά για να ανεβάσει στην εξουσία τους φασίστες αστούς φίλους της, που στη συνέχεια σε συμμαχία με την πλειοψηφία της αστικής της τάξης θα συντρίψουν για τα καλά τους πληβείους και μαζί τους κάθε δημοκρατισμό, κάθε ελευθερία και κάθε ανθρώπινη ζωή για τη φτωχολογιά. Γι αυτό το ευρωπαϊκό προλεταριάτο πρέπει να διεκδικεί τα ταξικά δικαιώματά του όχι σε ενόχληση αλλά σε πλήρη σύγκρουση με τους φασίστες που το διεθνές τους κέντρο είναι ο υπό ρώσικη ηγεμονία ρωσοκινεζικός νεοχιτλερικός άξονας.

Ελπίζουμε ότι ο αναγνώστης που παρακολουθεί εδώ και χρόνια τις αναλύσεις της ΟΑΚΚΕ και τις βλέπει να επαληθεύονται προς το παρόν κυρίως μέσα από αλληπάλληλες ήττες των χωρών του Τρίτου κόσμου αλλά και της χώρας μας από τον άξονα, θα δει σ' αυτό το κείμενο του Μαρξ μια ακόμα επιβεβαίωση αυτών των αναλύσεων αλλά κυρίως έναν υπέροχο οδηγό για την βαθύτερη κατανόηση της δράσης του κύριου εχθρού με στόχο την αντιμετώπιση και την κατανίκησή του. Επιμένουμε σε αυτό το τελευταίο σημείο γιατί ένας μεγάλος κίνδυνος είναι να δει κανείς κάτω από το φως αυτού εδώ του κειμένου την σημερινή προέλαση της Ρωσίας, αυτού του τερατώδους και πανούργου εχθρού, σαν αναπόφευκτα νικηφόρα. Στην πραγματικότητα όταν ο Μαρξ εύρισκε το νόμο κίνησης της τσαρικής διπλωματίας και αποκάλυπτε την ασύλληπτη ισχύ της, τόσο ασύλληπτη ώστε πολλοί τον κατηγορούσαν για συνωμοσιολογικές εμμονές με αυτήν, λίγοι θα μπορούσαν να φανταστούν ότι η ίδια η αποκάλυψη αυτής της ισχύος και κυρίως η αποκάλυψη της ταξικής αδυναμίας που έκρυβε αυτή πίσω της, δηλαδή η εναντίωση σε αυτή του διεθνούς προλεταριακού και δημοκρατικού κινήματος της Ευρώπης και της ίδιας της Ρωσίας, θα οδηγούσε τον τσαρικό γίγαντα σε συντριβή από ένα επαναστατικό στρατό με αρχηγό κάποιον ελάχιστο γνωστό μαρξιστή που λεγόταν Λένιν.

Αποδείχτηκε ότι εκείνη η συντριβή των τσάρων ήταν αρκετή για να τους θάψει για πάντα σαν φεουδάρχες αλλά όχι και σαν ηγέτες του ρώσικου ιμπεριαλισμού, που μπόρεσε σε μια καλά οργανωμένη αντιμετώπιση του να ξαναπάρει την εξουσία σε ένα πολύ ανώτερο, πολύ πιο οργανωμένο και πολύ πιο επιστημονικό επίπεδο και να δοκιμάσει να πραγματοποιήσει ξανά το παλιό όνειρο των τσάρων για παγκόσμια ηγεμονία.

Μόνο που τώρα οι Ιβάν Καλίτα με τα πυρηνικά δεν θα μπορούν να εξαπατούν τόσο κόσμο σε τόσα πολλά μέτω-

πα και για πολύ καιρό, γιατί ο κόσμος έχει τώρα γίνει πολύ μικρός, πολύ μορφωμένος και πολύ καλά ηλεκτρονικά διασυνδεδεμένος ώστε καμιά απάτη τους, καμιά ίντριγκα, κανένας χάκερ, κανένας χρηματισμός, καμιά Αλ Κάιντα, κανένας Τραμπ και σύντομα καμιά Μέρκελ, κανένας Στρίντμπεργκ, κανένας Γιουνκέρ και καμιά Μογκερίνι, δεν θα μπορούν να κρύβουν για πολύ τα εγκλήματα και τις κτηνωδίες τους, επειδή τώρα επιτίθενται ανοιχτά. Ήδη μετά την Κριμαία και μετά το Χαλέπι, μετά τους Τραμπ και μετά τους Μαδούρο, οι λαοί αρχίζουν να παρακολουθούν τον Καλίτα-Πούτιν. Ιδιαίτερα οι μικρές ακόμα αριστερές και δημοκρατικές πρωτοπορίες αρχίζουν να τον ψάχνουν πολύ προσεκτικά και ο διεθνής κνίης δεν μπορεί να κρύβει από αυτές και να αντιστρέφει την διεθνή πραγματικότητα. Τελικά αυτό που θα καταφέρουν αυτοί οι ξαναζωντανεμένοι βρυκόλακες είναι να μετατρέψουν την αλαζονική επέλασή τους, επέλαση της παγκόσμιας καθυστέρησης και του κάθε αναθαρρημένου κανιβαλισμού που έχουν σαν επικεφαλής τους τον αντεστραμμένο μαρξισμό, σε κάλεσμα συσπείρωσης της παγκόσμιας προόδου που δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς να έχει επικεφαλής της έναν αναγεννημένο και πιο μαζικοποιημένο από ποτέ μαρξισμό-λενινισμό-μαοισμό.

Αυτό το μαύρο μέτωπο δουλεύει κοντολογής για την πρόοδο. Με τη βία του βέβαια φέρνει μεγάλο πόνο στους λαούς και θα φέρει μεγαλύτερο, αλλά αυτός ο πόνος οδηγεί αναπόφευκτα τις μάζες στο να θεραπευτούν όχι μόνο από το φασισμό που τους πονάει άμεσα αλλά και από την βαριά καπιταλιστική αρρώστια όχι μόνο της Ανατολής αλλά και της Δύσης και του Νότου που έδωσε σ' αυτά τα καθάρματα την δύναμη να σκοτώνουν επαναστάσεις καθώς και, στην περίπτωση της Κίνας τα κεφάλαια, για να γίνονται οι δυνάστες ηγέτες της, οι μεγαλύτεροι και πιο βάρβαροι εκμεταλλευτές του πλανήτη.

Κεφάλαιο 4 από την προσούρα «Αποκαλύψεις της Διπλωματικής Ιστορίας του 18^{ου} Αιώνα»

Η μετάφραση από τα Αγγλικά και οι σημειώσεις είναι της ΟΑΚΚΕ

ΠΡΟΤΟΥ υπεισέλθουμε σε μια ανάλυση του φυλλαδίου που τιτλοφορείται «*Αλήθεια δεν είναι παρά η αλήθεια, εφόσον είναι επίκαιρη*», με το οποίο θα κλείσουμε την *Εισαγωγή* των Διπλωματικών Αποκαλύψεων, ορισμένες βασικές παρατηρήσεις πάνω στη γενική ιστορία της ρωσικής πολιτικής κρίνονται εδώ πρόσφορες.

Η συντριπτική επιρροή της Ρωσίας έχει αιφνιδιάσει την Ευρώπη σε διαφορετικές εποχές, τρομάζει τους λαούς της Δύσης, και τους έχει υποτάξει σαν κάτι μοιραίο, ή έχει συναντήσει αντίσταση μόνο σπασμωδικά. Αλλά μαζί με τη σαγήνη που ασκεί η Ρωσία, υπάρχει ένας πάντοτε αναβιών σκεπτικισμός, που την ακολουθεί σα σκιά, μεγαλώνοντας με την ανάπτυξή της, ανακατεύοντας οξείες νότες ειρωνείας με τις κραυγές βασανισμένων λαών, και χλευάζοντας το ίδιο αυτό μεγαλείο της σε μια δραματική συμπεριφορά που αδράχνει για να θαμπώνει και να εξαπατά. Και άλλες αυτοκρατορίες έχουν βρεθεί αντιμετώπιες με παρόμοιες αμφιβολίες στη γέννησή τους: η Ρωσία έχει γίνει κολοσσός χωρίς να τις ξεπερνά σε ζωή. Αποτελεί τη μοναδική περίπτωση μιας αχανούς αυτοκρατορίας, η ίδια η ύπαρξή της ισχύος της οποίας, ακόμα και μετά από παγκόσμια επιτεύγματα, δεν έχει πάψει να αντιμετωπίζεται σαν ένα ζήτημα πίστης αντί σαν ένα πραγματικό γεγονός. Απ' το ξεκίνημα του δέκατου όγδοου αιώνα ως τις μέρες μας, κανένας συγγραφέας, είτε επιδίωκε να εξυμνήσει είτε να περιορίσει τη Ρωσία, δε σκέφτηκε ότι ήταν δυνατό να απαλλαγεί από το να αποδείξει πρώτα την ύπαρξή της.

Όμως είτε είμαστε ιδεαλιστές είτε υλιστές όσον αφορά τη Ρωσία – είτε θεωρήσουμε την ισχύ της ένα χειροπιαστό γεγονός, είτε ένα απλό όραμα των ενοχικών συνειδήσεων των ευρωπαϊκών λαών – το ερώτημα πα-

ραμένει ίδιο: «Πώς αυτή η ισχύς, ή αυτό το φάντασμα ισχύος, πέτυχε να λάβει τέτοιες διαστάσεις ώστε να εγείρει από τη μια μεριά τον παθιασμένο ισχυρισμό, και από την άλλη την οργισμένη άρνηση ότι απειλεί τον κόσμο με μια δοκιμή Παγκόσμιας Μοναρχίας;» Στις αρχές του δέκατου όγδοου αιώνα η Ρωσία θεωρούταν ένα δημιούργημα που φύτρωσε σα μανιτάρι σχεδιασμένο από την ιδιοφυΐα του Πέτρου του Μεγάλου. Ο Σλέτσερ θεώρησε ανακάλυψη το ότι έμαθε πως αυτή διέθετε παρελθόν· και στη σύγχρονη εποχή, συγγραφείς, όπως ο Φαλμεράιερ, ακολουθώντας ασυνείδητα την πεπατημένη ρώσων ιστορικών, έχουν σκόπιμα ισχυριστεί ότι το βόρειο φάσμα που τρομάζει την Ευρώπη του δέκατου ένατου αιώνα ήδη επισκίαζε την Ευρώπη του ένατου αιώνα. Γι' αυτούς η πολιτική της Ρωσίας ξεκινά με τους πρώτους Ρούρικ (1), και συνεχίζεται, με κάποιες διακοπές είναι αλήθεια, ως τα σήμερα.

Αρχαίοι χάρτες της Ρωσίας ξετυλίγονται μπροστά μας, επιδεικνύοντας ακόμα μεγαλύτερες ευρωπαϊκές διαστάσεις από αυτές για τις οποίες μπορεί να καυχηθεί σήμερα: η αέναη κίνησή της για μεγέθυνση από τον ένατο ως τον ενδέκατο αιώνα επισημαίνεται ανήσυχα· μας δείχνουν τον Όλεγκ να εξαπολύει 88.000 άντρες ενάντια στο Βυζάντιο, να στερεώνει την ασπίδα του σαν τρόπαιο πάνω στην πύλη αυτής της πρωτεύουσας, και να υπαγορεύει μιαν ατιμωτική συνθήκη στην Κάτω Αυτοκρατορία (2)· τον Ιγκόρ να την κάνει υποτελή· τον Σβιατοσλάφ να υπερηφανεύεται, «οι Έλληνες με προμηθεύουν με χρυσό, ακριβά πράγματα, ρύζι, φρούτα και κρασί· η Ουγγαρία παρέχει βοοειδή και άλογα· από τη Ρωσία παίρνω μέλι, κερύ, γούνες, και άντρες» (3) το Βλαδίμηρο να κυριεύει την Κριμαία και τη Λιβονία (4), αποσπώντας εκβιαστικά μια θυγατέρα από τον

έλληνα Αυτοκράτορα, όπως έκανε ο Ναπολέων από το γερμανό Αυτοκράτορα, αναμιγνύοντας τη στρατιωτική ισχύ ενός βόρειου κατακτητή με το θεοκρατικό δεσποτισμό των Πορφυρογέννητων, και κάνοντας τον εαυτό του με μιας τον κύριο των υπηκόων του στη γη, και τον προστάτη τους στον ουρανό.

Ωστόσο, παρόλο τον ευλογοφανή παραλληλισμό που υπαινίσσονται αυτές οι αναμνήσεις, η πολιτική των πρώτων Ρούρικ διαφέρει ριζικά από εκείνη της σύγχρονης Ρωσίας. Δεν ήταν τίποτα περισσότερο ή λιγότερο από την πολιτική των γερμανών βαρβάρων που κατάκλυσαν την Ευρώπη – με την ιστορία των σύγχρονων εθνών να ξεκινά μόνο αφότου είχε περάσει ο κατακλυσμός. Η γοτθική περίοδος της Ρωσίας πιο συγκεκριμένα δε διαμορφώνει παρά ένα κεφάλαιο των νορμανδικών κατακτήσεων. Όπως η αυτοκρατορία του Καρλομάγνου προηγείται της ίδρυσης της σύγχρονης Γαλλίας, της Γερμανίας, και της Ιταλίας, έτσι και η αυτοκρατορία των Ρούρικ προηγείται της ίδρυσης της Πολωνίας, της Λιθουανίας, των Βαλτικών Αποικιών, της Τουρκίας, και της ίδιας της Μοσχοβίας. Η γοργή κίνηση μεγέθυνσης δεν ήταν το αποτέλεσμα βαθιά μελετημένων σχεδίων, αλλά ο φυσικός απόγονος της πρωτόγονης οργάνωσης της νορμανδικής κατάκτησης – υποτέλεια χωρίς φέουδα, ή φέουδα που συνίσταντο μόνο σε φόρους υποτέλειας – με την ανάγκη νέων κατακτήσεων να κρατιέται ζωντανή από την αδιάλειπτη εισροή νέων βαράγγων (5) τυχοδιωχτών, που διψούσαν για δόξα και πλιάτσικο. Οι αρχηγοί, που ανυπομονούσαν για ανάπαυλα, υποχρεώθηκαν από την Πιστή Συμμορία να προχωρήσουν, και στη ρωσική, όπως και στη γαλλική Νορμανδία, έφτασε η στιγμή όπου οι αρ-

Κεφάλαιο 4 από την προσούρα «Αποκαλύψεις της Διπλωματικής Ιστορίας του 18^{ου} Αιώνα»

Η μετάφραση από τα Αγγλικά και οι σημειώσεις είναι της ΟΑΚΚΕ

χηγοί έστειλαν σε νέα επιθετικά ταξίδια τους ανεξέλεγκτους και ακόρεστους συμπολεμιστές τους με μοναδικό σκοπό να τους ξεφορτωθούν. Οι πολεμικές επιχειρήσεις και η οργάνωση των κατακτήσεων απ' την πλευρά των πρώτων Ρούρικ δε διαφέρουν σε τίποτα από εκείνες των Νορμανδών στην υπόλοιπη Ευρώπη. Αν τα σλαβονικά φύλα υποτάσσονταν όχι μόνο με το σπαθί, αλλά και με αμοιβαίες συμβάσεις, αυτή η μοναδικότητα οφείλεται στην εξαιρετική θέση εκείνων των φύλων, τοποθετημένων ανάμεσα σε μια βόρεια και μια ανατολική εισβολή και επωφελομένων από την πρώτη σαν μια προστασία από τη δεύτερη. Η ίδια μαγική γοητεία που προσέλκυσε άλλους βόρειους βάρβαρους στη Ρώμη της Δύσης προσέλκυσε και τους Βαράγγους στη Ρώμη της Ανατολής. Η ίδια η μετανάστευση της ρωσικής πρωτεύουσας – με τον Ρούρικ να την τοποθετεί στο Νόβγκοροντ, τον Όλεγκ να τη μετατοπίζει στο Κίεβο, και το Σβιατοσλάβ να επιχειρεί να την εγκαθιδρύσει στη Βουλγαρία – αποδεικνύει αναμφίβολα ότι ο εισβολέας προχωρούσε προσεχτικά, και θεωρούσε τη Ρωσία σαν έναν απλό τερματικό σταθμό απ' τον οποίο έπρεπε να συνεχίσει να περιπλανιέται προς αναζήτηση μιας αυτοκρατορίας στο Νότο. Αν η σύγχρονη Ρωσία εποφθαλμιά την κατοχή της Κωνσταντινούπολης για να επιβάλει την κυριαρχία της στον κόσμο, οι Ρούρικ ήταν, αντίθετα, αναγκασμένοι από την αντίσταση του Βυζαντίου, υπό τον Τσιμισκή, να επιβάλουν οπωσδήποτε την κυριαρχία τους στη Ρωσία.

Μπορεί να αντιτείνει κανείς ότι νικητές και ηττημένοι συγχωνεύτηκαν γρηγορότερα στη Ρωσία από ό,τι στις άλλες κατακτήσεις των βόρειων βαρβάρων, ότι οι αρχηγοί σύντομα ανακατεύτηκαν με τους Σλάβους – όπως δείχνουν οι γάμοι τους και τα ονόματά τους. Όμως τότε, θα πρέπει να θυμηθούμε ότι η Πιστή Συμμορία, που σχημάτισε αμέσως τη φρουρά τους και το μυστικοσυμβούλιό τους, παρέμεινε συγκροτημένη αποκλειστικά από Βαράγγους· ότι ο Βλαδίμηρος, που σηματοδοτεί το απόγειο, και ο Γιαροσλάβ, που σηματοδοτεί την απαρχή της πτώσης για τη γοτθική Ρωσία, καθόντουσαν στο θρόνο της χάρη στα όπλα των Βαράγγων. Αν πρέπει να αναγνωριστεί κάποια σλαβονική επιρροή σ' αυτή την εποχή, αυτή είναι εκείνη του Νόβγκοροντ, ενός σλαβονικού Κράτους, οι παραδόσεις, η πολιτική, και οι τάσεις του οποίου ήταν τόσο αντίθετες προς εκείνες της σύγχρονης Ρωσίας που η μία θα μπορούσε να βρει την ύπαρξή της μονάχα πάνω στα ερείπια του άλλου. Υπό τον Γιαροσλάβ η υπεροχή των Βαράγγων σπάει, αλλά σύγχρονα μ' αυτό εξαφανίζεται η κατακτητική τάση της πρώτης περιόδου, κι αρχίζει η πτώση της γοτθικής Ρωσίας. Η ιστορία αυτής της πτώσης, πιο στάσιμη από εκείνη της κατάκτησης και της διαμόρφωσης, αποδεικνύει τον αποκλειστικά γοτθικό χαρακτήρα της Αυτοκρατορίας των Ρούρικ.

Η ανακόλουθη, δυσκίνητη, και πρώιμη Αυτοκρατορία που οικοδόμησαν οι Ρούρικ, όπως και οι άλλες αυτοκρατορίες με παρόμοια ανάπτυξη, κατατέμνεται σε φέουδα, που διαιρούνταν και υποδιαιρούνταν μεταξύ των απογόνων των κατακτητών, ξεσχισμένα από φεουδαρχικούς πολέμους, και κομματιασμένα από τις επεμβάσεις ξένων λαών. Η υπέρτατη εξουσία του Μεγάλου Πρίγκιπα εξαφανίζεται μπροστά στις ανταγωνιστικές αξιώσεις εβδομήντα πριγκίπων εξ αίματος. Η απόπειρα του Ανδρέα του Σούζνταλ να ανασυστήσει κάποια μεγάλα μέλη της αυτοκρατορίας με την μετακίνηση της πρωτεύουσας από το Κίεβο στο Βλαντίμιρ αποδεικνύεται επιτυχής μόνο στη μετάδοση της αποσύνθεσης από το Νότο προς το κέντρο. Ο τρίτος διάδοχος του Ανδρέα παραιτείται ακόμα κι απ' την τελευταία σκιά υπεροχής, από τον τίτλο του Μεγάλου Πρίγκιπα, και απ' τον μοναχά κατ' όνομα φόρο τιμής που του προσφέρεται ακόμα. Τα φέουδα στο Νότο και τη Δύση

γίνονται εκ περιτροπής λιθουανικά, πολωνικά, ουγγρικά, λιβονικά, σουηδικά. Το ίδιο το Κίεβο, η αρχαία πρωτεύουσα, ακολουθεί τη δική του μοίρα, αφού έχει συρρικνωθεί από έδρα του Μεγάλου Πριγκιπάτου σε έδαφος μιας πόλης. Έτσι, η Ρωσία των Νορμανδών εξαφανίζεται εντελώς από το προσκήνιο, και οι λιγοστές αδύναμες αναμνήσεις μέσα στις οποίες ακόμα επιβιώνει, διαλύονται πριν από την τρομερή εμφάνιση του Τζένγκις Χαν. Το αιματηρό τέλος της μογγολικής σκλαβιάς, και όχι η άζεστη δόξα της νορμανδικής εποχής, διαμορφώνει το λίκνο της Μοσχοβίας, και η σύγχρονη Ρωσία δεν είναι παρά μια μεταμόρφωση της Μοσχοβίας.

Ο ταταρικός ζυγός διάρκεσε από το 1237 ως το 1462 – περισσότερο από δύο αιώνες· ένας ζυγός όχι μόνο συντριπτικός, αλλά και ατιμωτικός και καταστρεπτικός για την ίδια την ψυχή του λαού που έπεσε θύμα του. Οι μογγόλοι Τάταροι εγκαθίδρυσαν μια διακυβέρνηση συστηματικού τρόμου, καταστροφής και μαζικών σφαγών διαμορφώνοντας τους θεσμούς της. Όντας πενιχροί σε αριθμό κατ' αναλογία με τις τεράστιες κατακτήσεις τους, θέλησαν να τον μεγεθύνουν με μια άλω (*) πανικού, και να αραιώσουν, με μαζική σφαγή, τους πληθυσμούς που θα μπορούσαν να ξεσηκωθούν στα νότια τους. Στη δημιουργία ερήμων οδηγούνταν, επιπλέον, από την ίδια οικονομική αρχή που έχει ερημώσει τα Χάιλαντς της Σκωτίας και την Καμπάνια ντι Ρόμα – τη μετατροπή των ανθρώπων σε πρόβατα, και των εύφορων εδαφών και των κατοικημένων τόπων σε βοσκοτόπια.

Ο ταταρικός ζυγός είχε διαρκέσει ήδη εκατό χρόνια προτού η Μοσχοβία εμφανιστεί από το σκοτάδι. Για να σπείρουν τη διχόνοια ανάμεσα στους ρώσους πρίγκιπες, και να διασφαλίσουν τη δουλική τους υποταγή, οι Μογγόλοι είχαν επαναφέρει τον τίτλο του Μεγάλου Πριγκιπάτου. Η διαμάχη ανάμεσα στους ρώσους πρίγκιπες γι' αυτό τον τίτλο ήταν, όπως έχει πει ένας σύγχρονος συγγραφέας, «μια ελεεινή διαμάχη – η διαβολή, και οι οποίοι ήταν πάντα έτοιμοι να καταγγείλουν ο ένας τον άλλον στους σκληρούς κυβερνήτες τους· φιλονικώντας για έναν υποβιβασμένο θρόνο, από όπου δε μπορούσαν να κινηθούν παρά με λεηλασία, πατροκτονικά χέρια – χέρια γεμάτα χρυσάφι και βαμμένα στο αίμα· οι οποίοι δεν τολμούσαν να αναρριχηθούν χωρίς να σέρνονται, ούτε να κρατηθούν παρά μόνο γονατιστοί, προσκυνώντας και τρέμοντας κάτω από το γιαταγάρι ενός Τάταρου, πάντα έτοιμοι να κυλίσουν στα πόδια του εκείνα τα δουλικά στέμματα, και τα κεφάλια με τα οποία τα φορούσαν» (6). Ήταν σ' αυτή τη διαβόητη διαμάχη που ο κλάδος της Μόσχας κέρδισε τελικά τον αγώνα. Στα 1328 το στέμμα του Μεγάλου Πριγκιπάτου, που αποσπάστηκε από τον κλάδο του Τβερ με τη δύναμη της καταγγελίας και της δολοφονίας, το παρέλαβε στα πόδια του Ουζμπέκ Χαν ο Γιούρι, ο μεγαλύτερος αδερφός του Ιβάν Καλίτα. Ο Ιβάν Α' Καλίτα, και ο Ιβάν Γ', ο επονομαζόμενος ο Μέγας, προσωποποιούν τη Μοσχοβία ανερχόμενοι μέσω του ταταρικού ζυγού, και με τη Μοσχοβία να γίνεται μια ανεξάρτητη δύναμη μέσα από την εξαφάνιση της ταταρικής κυριαρχίας. Η όλη πολιτική της Μοσχοβίας, από την πρώτη είσοδό της στην ιστορική αρένα, συνοψίζεται στην ιστορία αυτών των δύο ατόμων.

Η πολιτική του Ιβάν Καλίτα ήταν απλά η εξής: να παίξει το άθλιο εργαλείο του Χαν (7), δανειζόμενος έτσι την ισχύ του, και μετά να την περιστρέφει γύρω από τους πριγκιπικούς ανταγωνιστές του και τους δικούς του υπηκόους. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, έπρεπε να παρεισφρεί στους Τατάρους με τη δύναμη της κυνικής κολακείας, με συχνά ταξίδια στη Χρυσή Ορδή (8), με ταπεινές ικεσίες για το χέρι μογγόλων

πριγκιπισσών, με μια επίδειξη απεριόριστου ζήλου για τα συμφέροντα του Χαν, με την αδιάστακτη εκτέλεση των διαταγών του, με φρικτές συκοφαντίες ενάντια στους δικούς του συγγενείς, συνδυάζοντας στον εαυτό του τους χαρακτήρες του τατάρου δήμιου, του συκοφάντη, και του δουλικού αρχηγού. Προβλημάτιζε τον Χαν με διαρκείς αποκαλύψεις μυστικών σκευωριών. Όποτε ο κλάδος του Τβερ πρόδιε μία ελάχιστη επιθυμία εθνικής ανεξαρτησίας, έσπευδε στην Ορδή για να την καταγγείλει. Όπου συναντούσε αντίσταση, έβαζε τον Τάταρο να την ποδοπατά. Αλλά δεν αρκούσε να υποδύεται έναν χαρακτήρα· για να τον κάνει αποδεχτό, ήταν απαραίτητο και το χρήμα. Η μόνιμη δωροδοκία του Χαν και των αρχόντων του ήταν η μόνη σίγουρη βάση πάνω στην οποία θα εξύφαινε το νήμα του της εξαπάτησης και του σφετερισμού. Αλλά πώς ήταν δυνατό ο σκλάβος να πάρει τα χρηματικά μέσα για να δωροδοκήσει τον αφέντη; Έπεισε τον Χαν να τον τοποθετήσει φοροσυλλέκτη του σε όλα τα ρωσικά φέουδα. Μόλις επένδυσε σ' αυτή τη λειτουργία, απόσπασε χρήμα με ψεύτικα προσχήματα. Τον πλούτο που συσσωρεύτηκε με τον τρόπο που περιείχε το όνομα του Τάταρου, αυτός τον χρησιμοποίησε για να διαφθείρει τους ίδιους τους Τατάρους. Με δωροδοκία παρακίνησε έναν πριμάτο (9) να μεταφέρει την επισκοπική του έδρα από το Βλαντίμιρ στη Μόσχα, μετατρέποντας έτσι την τελευταία σε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, καθότι έγινε η θρησκευτική πρωτεύουσα, και συνδυάζοντας την ισχύ της Εκκλησίας με εκείνη του θρόνου του. Με δωροδοκία δέλεασε τους Βογιάρους (10) των ανταγωνιστών πριγκίπων σε προδοσία κατά των αρχηγών τους, και τους προσέλκυσε από τον εαυτό του σαν κέντρο τους. Με την κοινή επιρροή των μωαμεθανών Τατάρων, της ελληνικής Εκκλησίας, και των Βογιάρων, ενώνει τους πρίγκιπες που διαθέτουν φέουδα σε μια σταυροφορία ενάντια στον πιο επικίνδυνο απ' αυτούς – τον πρίγκιπα του Τβερ· κι έπειτα έχοντας οδηγήσει τους πρόσφατους συμμάχους του με τολμηρές απόπειρες σφετερισμού σε αντίσταση εναντίον του, σε έναν πόλεμο για το κοινό καλό, τραβά όχι το ξίφος αλλά σπεύδει στον Χαν. Με δωροδοκίες και αυταπάτες ξανά, τον ξελοιάζει να δολοφονήσει τους συγγενείς ανταγωνιστές του κάτω από τα πιο σκληρά μαρτύρια. Ήταν η παραδοσιακή πολιτική του Τάταρου να ελέγχει τους ρώσους πρίγκιπες τον έναν μέσω του άλλου, να τρέφει τις διαφωνίες τους, να ισοσταθμίζει τις δυνάμεις τους, και να μην επιτρέπει σε κανέναν να σταθεροποιείται. Ο Ιβάν Καλίτα μετατρέπει τον Χαν στο εργαλείο με το οποίο ξεφορτώνεται τους πιο επικίνδυνους ανταγωνιστές του, και παραμερίζει κάθε εμπόδιο στη δική του σφετεριστική πορεία. Δεν κυριεύει τα φέουδα, αλλά συγκαλυμμένα στρέφει τα δικαιώματα της ταταρικής κατάκτησης σε αποκλειστικό του όφελος. Διασφαλίζει τη διαδοχή του γιού του με τα ίδια μέσα με τα οποία είχε οικοδομήσει το Μεγάλο Πριγκιπάτο της Μοσχοβίας, αυτό το περίεργο κράμα πριγκιπάτου και υποτέλειας. Στη διάρκεια της βασιλείας του δεν παρεκκλίνει ούτε μια φορά από την πολιτική γραμμή που είχε χαράξει ο ίδιος, προσκολλημένος σ' αυτήν με μια πεισματική σταθερότητα, και ασκώντας τη με μεθοδική τόλμη. Έτσι γίνεται ο θεμελιωτής της μοσχοβίτικης ισχύος, και χαρακτηριστικά ο λαός του τον αποκαλεί Καλίτα – δηλαδή, το βαλάντιο, (το πορτοφόλι) επειδή ήταν το βαλάντιο και όχι το ξίφος με το οποίο άνοιγε το δρόμο του. Ακριβώς η περίοδος της βασιλείας του μαρτυρά την ξαφνική ανάπτυξη της λιθουανικής ισχύος η οποία διαμελίζει τα ρωσικά φέουδα από τη Δύση, ενώ ο Τάταρος τα στριμώχνει σε ένα σωρό από την Ανατολή. Ο Ιβάν, ενώ δεν τολμούσε

Κεφάλαιο 4 από την προσούρα «Αποκαλύψεις της Διπλωματικής Ιστορίας του 18^{ου} Αιώνα»

Συνέχεια από τη σελ. 9

να αποκρούσει τη μία ατίμωση, ανυπομονούσε να μεγαλοποιήσει την άλλη. Δεν έπρεπε να παραπλανηθεί από την προσήλωση στο στόχο του με τα θέλγητρα της δόξας, το σκίρτημα της συνειδησης, ή την καταπόνηση του εξευτελισμού. Το όλο σύστημά του θα μπορούσε να αποδοθεί με λίγες λέξεις: ο μακιαβελισμός του σφετεριστή σκλάβου. Τη δική του αδυναμία – τη σκλαβιά του – τη μετέτρεψε σε κινητήριο μοχλό της δύναμής του.

Η πολιτική που χάραξε ο Ιβάν Α΄ Καλίτα είναι εκείνη των διαδόχων του· αυτοί έπρεπε μόνο να διευρύνουν τον κύκλο της εφαρμογής της. Την ακολούθησαν κοπιαστικά, σταδιακά, αλύγιστα. Από τον Ιβάν Α΄ Καλίτα, μπορούμε, επομένως, να περάσουμε κατευθείαν στον Ιβάν Γ΄, τον επονομαζόμενο και Μέγα.

Στην αρχή της βασιλείας του (1462-1505) ο Ιβάν Γ΄ ήταν ακόμα υποτελής στους Τάταρους· την εξουσία του αμφισβητούσαν οι πρίγκιπες που διέθεταν φέουδα· το Νόβγκοροντ, επικεφαλής των ρωσικών δημοκρατιών, κυριαρχούσε στο βορρά της Ρωσίας· η Πολωνία-Λιθουανία μοχλούσε για την κατάκτηση της Μοσχοβίας· τέλος, οι ιππότες της Λιβονίας δεν είχαν ακόμα αποπλιστεί. Στο τέλος της βασιλείας του βλέπουμε τον Ιβάν Γ΄ καθισμένο σ' έναν ανεξάρτητο θρόνο, στο πλευρό του τη θυγατέρα του τελευταίου αυτοκράτορα του Βυζαντίου, στα πόδια του το Καζάν, και τα υπολείμματα της Χρυσής Ορδής να συρρέουν στην αυλή του· το Νόβγκοροντ και τις άλλες ρωσικές δημοκρατίες σκλαβωμένες – τη Λιθουανία εκμηδενισμένη, και το βασιλιά της ένα εργαλείο στα χέρια του Ιβάν – τους ιππότες της Λιβονίας κατατροπωμένους. Εκπληκτη η Ευρώπη, που στην αρχή της βασιλείας του Ιβάν, μόλις που γνώριζε την ύπαρξη της Μοσχοβίας, εγκλωβισμένης ανάμεσα στον Τάταρο και το Λιθουανό, θαμπώθηκε από την ξαφνική εμφάνιση μιας απέραντης αυτοκρατορίας στα ανατολικά της όρια, και ο ίδιος ο Σουλτάνος Βαγιαζίτ, μπροστά στον οποίο η Ευρώπη έτρεμε, άκουσε για πρώτη φορά την υπεροπτική γλώσσα του Μοσχοβίτη. Πώς, λοιπόν, πέτυχε ο Ιβάν τα ανδραγαθήματα αυτά; Ήταν ήρωας; Οι ίδιοι οι ρώσοι ιστορικοί τον δείχνουν έναν ομολογημένο δειλό.

Ας εξετάσουμε σύντομα τις βασικές του αναμετρήσεις, στη σειρά με την οποία τις ανάλαβε και τις ολοκλήρωσε – τις αναμετρήσεις του με τους Τατάρους, με το Νόβγκοροντ, με τους πρίγκιπες που διέθεταν φέουδα, και τέλος με την Πολωνία-Λιθουανία.

Ο Ιβάν έσωσε τη Μοσχοβία από τον ταταρικό ζυγό, όχι με ένα τολμηρό χτύπημα, αλλά με την υπομονετική εργασία είκοσι περίπου χρόνων. Δεν έσπασε το ζυγό, αλλά απαγκιστρώθηκε με μυστικότητα. Η ανατροπή του ζυγού, ακολούθως, έχει περισσότερο την όψη έργου της φύσης παρά ανθρώπινης πράξης. Όταν το τατάρικο τέρας εξέπνευσε επιτέλους, ο Ιβάν εμφανίστηκε στο νεκροκρέβατό του σαν ένας γιατρός, που προμήνυε και συλλογιζόταν το θάνατο παρά σαν ένας πολεμιστής που τον υποβόηθησε. Ο χαρακτήρας κάθε λαού αναπτύσσεται με τη χειραφέτησή του από έναν ξενικό ζυγό· εκείνος της Μοσχοβίας στα χέρια του Ιβάν φαίνεται να έχει υποβιβαστεί. Συγκρίνετε μονάχα την Ισπανία στους αγώνες της ενάντια στους Άραβες με τη Μοσχοβία στους αγώνες της ενάντια στους Τατάρους.

Κατά την περίοδο ενθρόνισης του Ιβάν, η Χρυσή Ορδή είχε από καιρό εξασθενήσει, εσωτερικά από άγριες έριδες, εξωτερικά από τον αποχωρισμό των Τατάρων Νογκάι, την έκρηξη του Τιμούρ Ταμερλάνου, την άνοδο των Κοζάκων, και την εχθρότητα των Τατάρων της Κριμαίας. Η Μοσχοβία, αντίθετα, ακολουθώντας σταθερά την πολιτική που χάραξε ο Ιβάν Καλίτα, είχε αναπτύχθει σε μια ισχυρή μάζα, τσακισμένη, αλλά ταυτόχρονα σφιχτά ενωμένη από τα ταταρικά δεσμά. Οι Χαν, λες κι ήταν σαγηνευμένοι, είχαν εξακολουθήσει να παραμένουν εργαλεία της μοσχοβίτικης μεγέθυν-

σης και συγκέντρωσης. Με υπολογισμό είχαν προσθέσει κάτι στην ισχύ της ελληνικής Εκκλησίας, η οποία, στα χέρια των μοσχοβιτών μεγάλων πρίγκιπων, αποδείχτηκε το φονικότερο όπλο εναντίον τους.

Στο ξεσήκωμά του ενάντια στην Ορδή, ο Μοσχοβίτης δεν έπρεπε να επινοεί παρά μόνο να μιμείται τους ίδιους τους Τάταρους. Όμως ο Ιβάν δεν ξεσηκώθηκε. Αναγνώρισε ταπεινά τον εαυτό του σαν έναν σκλάβο της Χρυσής Ορδής. Δωροδοκώντας μια Τατάρια παραπάνησε τον Χαν ώστε να διατάξει την υποχώρηση από τη Μοσχοβία των μογγόλων κατοίκων. Με παρόμοια και αδιόρατα και λαθραία βήματα εξαπάτησε τον Χαν με διαδοχικές παραχωρήσεις, όλες ολέθριες για την ισχύ του. Έτσι δεν κυριεύε, αλλά έκλεβε δύναμη. Αντί να σπρώχνει, προτιμούσε να μανουβράρει τον εχθρό του έξω από τα προπύργιά του. Συνεχίζοντας ακόμα να προσκυνά τους απεσταλμένους του Χαν, και να αυτοανακηρύσσεται υποτελής του, αποφεύγει την πληρωμή του φόρου υποτελείας με ψεύτικα προσχήματα, εφαρμόζοντας όλα τα στρατηγήματα ενός σκλάβου φυγά που δεν τολμά να αντιμετωπίσει τον ιδιοκτήτη του, παρά μόνο γλιστρά έξω από την εμβέλεια του. Τελικά ο Μογγόλος ξυπνά από το λήθαργό του, και η ώρα της μάχης ηχεί. Ο Ιβάν, τρέμοντας από την απλή αίσθηση μιας ένοπλης αναμέτρησης, αποπειράται να κρυφτεί πίσω από το δικό του φόβο, και να αποπλίζει τη μανία του εχθρού αποσύροντας το αντικείμενο πάνω στο οποίο έπρεπε να πάρει την εκδίκησή του. Διασώζεται μόνο από την επέμβαση των Τατάρων της Κριμαίας, των συμμάχων του. Απέναντι σε μια δεύτερη εισβολή της Ορδής, συγκεντρώνει επιδειχτικά τόσο δυσανάλογα ισχυρές δυνάμεις ώστε η απλή φήμη του αριθμού τους αποκρούει την επίθεση. Στην τρίτη εισβολή, ανάμεσα σε 200.000 άντρες, διαφεύγει σαν αισχρός λιποτάκτης. Συρμένος δισταχτικά πίσω, αποπειράται να παζαρέψει για συνθήκες σκλαβιάς, και τελικά, χύνοντας στο στρατό του το δικό του δουλοπρεπή φόβο, τον εμπλέκει σε έναν γενικευμένο και άτακτο αγώνα. Η Μοσχοβία περίμενε με αγωνία τον αναπόδραστο χαμό της, όταν ξαφνικά ακούει ότι από μια επίθεση στην πρωτεύουσά τους που έκανε ο Χαν της Κριμαίας, η Χρυσή Ορδή έχει αναγκαστεί να υποχωρήσει, κι έχει καταστραφεί στην υποχώρησή της από τους Κοζάκους και τους Τάταρους Νογκάι. Έτσι η ήττα μετατράπηκε σε επιτυχία, και ο Ιβάν είχε ανατρέψει τη Χρυσή Ορδή, όχι πολεμώντας την ο ίδιος, αλλά προκαλώντας την μέσω μιας προσποιητής επιθυμίας αγώνα με αμυντικές κινήσεις, οι οποίες εξουθένωσαν τα υπολείμματα ζωτικότητας και την εξέθεσαν στα φονικά χτυπήματα των φύλων της δικής της φυλής τα οποία είχε καταφέρει να μετατρέψει σε συμμάχους του. Έτσι τσάκωσε τον έναν Τάταρο μέσω του άλλου. Καθώς ο πελώριος κίνδυνος που είχε ο ίδιος καλέσει αποδείχτηκε ανίκανος να τον προδώσει με ένα απλό γνώρισμα ανδρισμού, έτσι και ο θαυματουργικός του θρίαμβος δεν τον ξεμυάλισε ούτε για μια στιγμή. Με διακριτική περίσκεψη δεν τόλμησε να ενσωματώσει το Καζάν στη Μοσχοβία, αλλά το μεταβίβασε σε ηγεμόνες που ανήκαν στην οικογένεια του Μενγκί-Γκιρέι, του συμμάχου του στην Κριμαία, για να το κρατήσει, κατά κάποιον τρόπο, για λογαριασμό της Μοσχοβίας. Με τα λάφυρα του κατατροπωμένου Τάταρου, αλυσόδεσε τον νικητή Τάταρο. Αλλά αν είναι πολύ φρόνιμο να υποθέσουμε, μαζί με τους μάρτυρες της ατίμωσής του, τον αέρα ενός κατακτητή, αυτός ο αγύρτης κατανόησε πλήρως πώς πρέπει να θαμπώνει η ανατροπή της ταταρικής αυτοκρατορίας από απόσταση – με τι άλω δόξας θα τον περιέβαλε, και πώς θα διευκόλυνε μια μεγαλοπρεπή είσοδο ανάμεσα στις ευρωπαϊκές Δυνάμεις. Ακολούθως ανέλαβε στο εξωτερικό τη θεατρική συμπεριφορά του κατακτητή, και, πράγματι, πέτυχε να κρύψει κάτω από τη μάσκα της υπερήφανης ευπάθειας και της ευέξαπτης υπεροψίας τη φορτικότητα του μογγόλου δουλοπάροικου, που ακόμα θυμόταν να ασπάζεται τον αναβολέα του μοχθηρότερου απεσταλμένου του Χαν. Πιθίκιζε σε πιο

συγκρατημένο τόνο τη φωνή των παλιών αφεντάδων του, που τρομοκρατούσαν την ψυχή του. Ορισμένες μόνιμες φράσεις της σύγχρονης ρωσικής διπλωματίας, όπως είναι η μεγαλοψυχία, η πληγωμένη αξιοπρέπεια του αφέντη, είναι δανεισμένες από τις διπλωματικές οδηγίες του Ιβάν Γ΄.

Μετά την παράδοση του Καζάν, ξεκίνησε για μια μακρική σχεδιασμένη εκστρατεία ενάντια στο Νόβγκοροντ, που ήταν επικεφαλής των ρωσικών δημοκρατιών. Αν η ανατροπή του ταταρικού ζυγού ήταν, στα μάτια του, ο πρώτος όρος του μοσχοβίτικου μεγαλείου, η ανατροπή της ρωσικής ελευθερίας ήταν ο δεύτερος. Καθώς η δημοκρατία της Βιάτκα είχε κηρυχθεί ουδέτερη μεταξύ Μόσχας και Ορδής, και η δημοκρατία του Τσκοφ, με τις δώδεκα πόλεις της, είχε δείξει συμπτώματα δυσαρέσκειας, ο Ιβάν κολάκευε την τελευταία και προσποιήθηκε ότι ξέχασε την πρώτη, στο μεταξύ συγκεντρώνοντας όλες του τις δυνάμεις ενάντια στο Μέγα Νόβγκοροντ, με το χαμό του οποίου γνώριζε ότι η μοίρα των υπόλοιπων ρωσικών δημοκρατιών θα έπρεπε να έχει σφραγιστεί. Με την προοπτική μοιράσματος αυτής της πλούσιας λείας, τράβηξε με το μέρος του τους πρίγκιπες που διέθεταν φέουδα, ενώ ξεγέλασε τους Βογιάρους δουλεύοντας πάνω στο τυφλό τους μίσος για τη δημοκρατία του Νόβγκοροντ. Έτσι κατάφερε να βαδίσουν τρεις στρατοί ενάντια στο Νόβγκοροντ και να το καταβάλουν με δυσανάλογη δύναμη. Όμως τότε, για να μην κρατήσει το λόγο του στους πρίγκιπες, να μη στερηθεί τα αμετάκλητά του “Vos non nobis” (11), την ίδια στιγμή ανήσυχος, μη τυχόν το Νόβγκοροντ δεν έπρεπε ακόμα να χωνευτεί από την επιθυμία προβλεπτικής μεταχείρισης, θεώρησε ταιριαστό να επιδείξει μια ξαφνική αυτοσυγκράτηση· να ικανοποιηθεί με λύτρα και την αναγνώριση της επικυριαρχίας του· αλλά μέσα στην πράξη υποταγής της δημοκρατίας πέρασε λαθραία μερικές αμφίσημες λέξεις που τον έκαναν ανώτερο δικαστή και νομοθέτη της. Ύστερα υποδαύλιζε τις έριδες ανάμεσα στους πατρικίους και τους πληβείους που μαίνονταν στο Νόβγκοροντ καθώς και στη Φλωρεντία. Από κάποια παράπονα των πληβείων βρήκε ευκαιρία να παρουσιαστεί ξανά στην πόλη, για να στείλει τους ευγενείς της, τους οποίους γνώριζε ότι διάκεινται εχθρικά απέναντί του, στη Μόσχα αλυσοδομένους, και να σπάσει τον αρχαίο νόμο της δημοκρατίας που έλεγε ότι «κανένας από τους πολίτες της δεν πρέπει ποτέ να δικαστεί ή να τιμωρηθεί έξω από τα όρια της δικής της επικράτειας» (12). Απ' τη στιγμή αυτή έγινε ανώτατος κριτής. «Ποτέ», λένε οι χρονικογράφοι, «ποτέ μετά τον Ρούρικ δεν είχε συμβεί ένα τέτοιο γεγονός· ποτέ δεν είχαν δει οι μεγάλοι πρίγκιπες του Κιέβου και του Βλαντίμιρ τους Νοβγκοροντινούς να έρχονται και να υποτάσσονται σ' αυτούς σαν σε δικαστές τους. Μόνο ο Ιβάν μπορούσε να υποβιβάσει το Νόβγκοροντ σε τέτοιο βαθμό εξευτελισμού» (13). Εφτά χρόνια ξόδεψε ο Ιβάν για να διαφθείρει τη δημοκρατία με την άσκηση της δικαστικής του εξουσίας. Έπειτα, όταν βρήκε τη δύναμή του εξαντλημένη, θεώρησε τη στιγμή ώριμη για να αποκαλυφθεί. Για να βγάλει τη μάσκα του της μετριοπάθειας, χρειαζόταν, εκ μέρους του Νόβγκοροντ, μια παραβίαση της ειρήνης. Καθώς είχε προσποιηθεί ήρεμη υπομονή, έτσι προσποιήθηκε τώρα μια ξαφνική έκρηξη πάθους. Δωροδοκώντας έναν απεσταλμένο της δημοκρατίας για να τον προσφωνήσει στη διάρκεια μιας δημόσιας ακρόασης με το όνομα του ηγεμόνα, απαίτησε, με μιας, όλα τα δικαιώματα ενός δεσπότη – την αυτοεκμηδένιση της δημοκρατίας (14). Όπως είχε προβλέψει, το Νόβγκοροντ απάντησε στο σφετερισμό του με μια εξέγερση, με τη σφαγή των ευγενών, και την παράδοση στη Λιθουανία. Τότε ο μοσχοβίτης σύγχρονος του Μακιαβέλι παραπονέθηκε με τον τόνο και τη χειρονομία ηθικής αγανάκτησης. «Ήταν οι Νοβγκοροντινοί που τον αναζήτησαν για ηγεμόνα τους· και όταν, υποκύπτοντας στις επιθυμίες τους, είχε επιτέλους αναλάβει εκείνο τον τίτλο, τον αποκήρυξαν, είχαν την αναίδεια να τον δι-

αμφεύσουν επίσημα στο όνομα όλης της Ρωσίας· είχαν τολμήσει να χύσουν το αίμα των συμπατριωτών τους που παρέμειναν πιστοί, και να προδώσουν τον παράδεισο και τα άγια χώματα των Ρώσων καλώντας μέσα στα όριά τους μια ξένη θρησκεία και κυριαρχία» (15). Όπως είχε, μετά την πρώτη επίθεση στο Νόβγκοροντ, ανοιχτά συμμαχήσει με τους πληβείους ενάντια στους πατρικούς, έτσι και τώρα προχώρησε σε μια μυστική συνωμοσία με τους πατρικούς ενάντια στους πληβείους. Βάδισε με τις ενωμένες δυνάμεις της Μοσχοβίας και των υποτελών της ενάντια στη δημοκρατία. Στην άρνησή της για άνευ όρων υποταγή, αυτός επανάφερε την ταταρική ανάμνηση της επικράτησης μέσω του τρόμου. Για έναν ολόκληρο μήνα χάραζε ολοένα και πιο στενά γύρω απ' το Νόβγκοροντ έναν κύκλο φωτιάς και καταστροφής, κρατώντας το ξίφος στο μεταξύ σε αναμονή, και παρακολουθώντας σιωπηλά μέχρις ότου η δημοκρατία, σπαραγμένη από φράξιες, να έχει διατρέξει όλες τις φάσεις άγριας απόγνωσης, παγερής δυσθυμίας, και παραιτημένης ανημποριάς. Το Νόβγκοροντ σκλαβώθηκε. Το ίδιο και οι άλλες ρωσικές δημοκρατίες. Είναι περιέργο να δούμε πώς ο Ιβάν άδραξε τη στιγμή ακριβώς της νίκης για να σφυρηλατήσει όπλα ενάντια στα εργαλεία αυτής της νίκης. Από την ένωση της εξουσίας του Νοβγκοροντιανού κλήρου με το στέμμα, εξασφάλισε ο ίδιος τα μέσα εξαγοράς των βογιάρων, για να τους χρησιμοποιεί εφεξής ενάντια στους πρίγκιπες, και προικίσματος των ακολούθων των βογιάρων, για να τους χρησιμοποιεί εφεξής ενάντια στους βογιάρους. Είναι ακόμα αξιοπρόσεχτο πόσο εξαιρετικά επίπονη προσπάθεια κατέβαλε πάντοτε η Μοσχοβία όπως και η σύγχρονη Ρωσία για να εκτελέσει τις δημοκρατίες. Το Νόβγκοροντ και οι αποικίες του σέρνουν το χορό· η δημοκρατία των Κοζάκων ακολουθεί· η Πολωνία τον κλείνει. Για να καταλάβει κανείς το ρωσικό μήνυμα της Πολωνίας, θα πρέπει να μελετήσει την εκτέλεση του Νόβγκοροντ, που διάρκεσε από το 1478 ως τα 1528.

Ο Ιβάν φάνηκε να έχει αρπάξει την αλυσίδα με την οποία οι Μογγόλοι είχαν συντρίψει τη Μοσχοβία μόνο και μόνο για να δέσει μ' αυτή τις ρωσικές δημοκρατίες. Φάνηκε να σκλαβώνει αυτές τις δημοκρατίες μόνο και μόνο για να εκδημοκρατίσει τους ρώσους πρίγκιπες. Στη διάρκεια τριάντα τριών χρόνων είχε αναγνωρίσει την ανεξαρτησία τους, είχε ανεχτεί τις ιδιοτροπίες τους, και έσκυβε ακόμα και μπροστά στις προσβολές τους. Τώρα, με την ανατροπή της Χρυσής Ορδής, και με την ανατροπή των δημοκρατιών, είχε γίνει τόσο δυνατός, και οι πρίγκιπες, από την άλλη, είχαν γίνει τόσο αδύναμοι λόγω της επιρροής την οποία ασκούσε ο Μοσχοβίτης πάνω στους βογιάρους τους, που η απλή επίδειξη δύναμης εκ μέρους του Ιβάν αρκούσε για να κρίνει την αναμέτρηση. Όμως, εξαρχής, δεν απομακρύνθηκε από τη μέθοδό του της περίσκεψης. Ξεχώρισε τον πρίγκιπα του Τβερ, τον ισχυρότερο από τους ρώσους υποτελείς, σαν πρώτο στόχο των επιχειρήσεών του. Ξεκίνησε οδηγώντας τον σε επίθεση και σε μια συμμαχία με τη Λιθουανία, ύστερα τον κατήγγειλε σαν προδότη, έπειτα τον τρομοκράτησε μέσω διαδοχικών παραχωρήσεων καταστροφικών για τα μέσα άμυνας του πρίγκιπα, μετά εκμεταλλεύτηκε τη δυσμενή θέση στην οποία τον έβαλαν αυτές οι παραχωρήσεις όσον αφορά τους δικούς του υπηκόους, και ύστερα άφησε το σύστημα αυτό να εξαντλήσει τις συνέπειες του. Αυτό κατέληξε στην εγκατάλειψη της διαμάχης από τον πρίγκιπα του Τβερ και τη φυγή του στη Λιθουανία. Με το Τβερ ενωμένο με τη Μοσχοβία – ο Ιβάν προχώρησε με τρομερό σθένος στην εκτέλεση του καλομελετημένου του σχεδίου. Οι άλλοι πρίγκιπες υπέστησαν τον υποβιβασμό τους σε απλούς διοικητές σχεδόν χωρίς αντίσταση. Παρέμεναν ακόμα δύο αδελφοί του Ιβάν. Ο ένας πείστηκε να αποποιηθεί το φέουδό του· ο άλλος, δελεασμένος από την Αυλή και στερημένος τη φύλαξή του με υποκριτικές επιδείξεις αδελφικής αγάπης, δολοφονήθηκε.

Έχουμε τώρα φτάσει στην τελευταία μεγάλη αναμέτρηση του Ιβάν – εκείνη με τη Λιθουανία. Ξεκινώντας με την ενθρόνισή του, αυτή έληξε μόλις μερικά χρόνια πριν το θάνατό του. Στη διάρκεια τριάντα χρόνων αυτός περιόρισε την αναμέτρησή του σε έναν πόλεμο διπλωματίας, υποδαυλίζοντας και βελτιώνοντας τις εσωτερικές διχόνοιες ανάμεσα στη Λιθουανία και την Πολωνία, τραβώντας δυσαρεστημένους ρώσους υποτελείς της Λιθουανίας, και παραλύοντας τον εχθρό του με το να υποκινεί εχθρούς εναντίον του· τον Μαξιμιλιανό της Αυστρίας, τον Ματία Κορβίνο της Ουγγαρίας· και πάνω απ' όλους, το Στέφανο, τον οσποδάρο της Μολδαβίας, τον οποίο είχε προσδέσει με γάμο· τέλος, τον Μέγκι-Γκιρέι, που αποδείχτηκε τόσο ισχυρό εργαλείο ενάντια στη Λιθουανία όσο και ενάντια στη Χρυσή Ορδή. Πάνω στο θάνατο του πρίγκιπα Καζμίρ, ωστόσο, και την ενθρόνιση του αδύναμου Αλέξανδρου, όταν οι θρόνοι της Λιθουανίας και της Πολωνίας προσωρινά αποσυνδέθηκαν· όταν οι δύο αυτές χώρες είχαν σακατέψει τις δυνάμεις τους σε αμοιβαίο αγώνα· όταν η πολωνική αριστοκρατία, χαμένη στις προσπάθειές της να αποδυναμώσει τη βασιλική εξουσία από τη μια μεριά, και να υποβιβάσει τους κμέτον (16) και τους πολίτες από την άλλη, εγκατάλειψε τη Λιθουανία, και της επέτρεψε να υποχωρήσει μπρος στις ταυτόχρονες εισβολές του Στέφανου της Μολδαβίας και του Μενγκί-Γκιρέι· όταν έτσι η αδυναμία της Λιθουανίας είχε γίνει αισθητή· τότε ο Ιβάν κατάλαβε ότι είχε ωριμάσει η δυνατότητα να απλώσει τη δύναμή του, και ότι οι συνθήκες ευνοούσαν μια επιτυχημένη έκρηξη απ' την πλευρά του. Ωστόσο δεν πήγε παραπέρα από μια θεατρική επίδειξη πολέμου – τη συγκέντρωση συντριπτικών δυνάμεων. Όπως είχε ολότελα προβλέψει, η προσποιητή επιθυμία αγώνα δεν έφτανε για να κάνει τη Λιθουανία να συνθηκολογήσει. Απόσπασε την αναγνώριση με συνθήκη των καταπατήσεων, που έγινε μυστικά τον καιρό του βασιλιά Καζμίρ, και κατάρτηξε τον Αλέξανδρο ταυτόχρονα με τη συμμαχία του και με την κόρη του. Τη συμμαχία την αξιοποίησε για να απαγορεύσει στον Αλέξανδρο την άμυνα ενάντια στις επιθέσεις που υποκινούσε ο πεθερός, και την κόρη για να ανάψει ένα θρησκευτικό πόλεμο ανάμεσα στον μισαλλόδοξο καθολικό βασιλιά και τους διωκόμενους υπηκόους του ελληνικής ομολογίας. Μέσα σ' αυτό τον αναβρασμό αποτόλμησε τέλος να τραβήξει το ξίφος, και άρπαξε τα ρωσικά φέουδα υπό λιθουανική κυριαρχία ίσαμε το Κίεβο και το Σμολένσκ.

Η ελληνική θρησκεία γενικά αποδείχτηκε ένα από τα πιο ισχυρά μέσα δράσης του. Αλλά για να διεκδικήσει την κληρονομιά του Βυζαντίου, να κρύψει το στίγμα της μογγολικής υποτελείας κάτω από το μανδύα των Πορφυρογέννητων, να συνδέσει τον τυχάρπαστο θρόνο της Μοσχοβίας με τη δοξασμένη αυτοκρατορία του Αγ. Βλαδίμηρου, να δώσει στο δικό του πρόσωπο μια κοσμική κεφαλή για την ελληνική Εκκλησία, ποιον από όλο τον κόσμο έπρεπε να ξεχωρίσει ο Ιβάν; Τον Πάπα της Ρώμης. Στην αυλή του Πάπα κατοικούσε η τελευταία πριγκίπισσα του Βυζαντίου. Από τον Πάπα ο Ιβάν την υπέκλεψε, παίρνοντάς της όρκο να αποστατήσει – έναν όρκο από τον οποίο διέταξε τον δικό του πριμάτο να τον αποδεσμεύσει.

Μια απλή αντικατάσταση ονομάτων και ημερομηνιών θα αποδείξει με στοιχεία ότι ανάμεσα στην πολιτική του Ιβάν του Γ', και εκείνη της σύγχρονης Ρωσίας, υπάρχει όχι ομοιότητα αλλά ταυτότητα. Ο Ιβάν ο Γ', απ' την πλευρά του, απλά τελειοποίησε την παραδοσιακή πολιτική της Μοσχοβίας, που του κληροδότησε ο Ιβάν ο Α', ο Καλίτα. Ο Ιβάν Καλίτα, ο σκλάβος των Μογγόλων, απόχτησε μεγαλείο μετερχόμενος την ισχύ του μεγαλύτερου εχθρού του, του Τάταρου, ενάντια στους μικρότερους εχθρούς του, τους ρώσους πρίγκιπες. Και δε μπορούσε να μετέλθει την ισχύ του Τάταρου παρά μόνο με ψεύτικα προσχήματα. Αναγκασμένος να υποκρύπτει μπροστά στους αφέντες του τη δύναμη που πραγματικά συγκέντρωνε, έπρεπε να

θαμπώνει τους συν-υποτελείς του με μια δύναμη που δεν κατείχε. Για να λύσει το πρόβλημά του έπρεπε να επεξεργαστεί όλα τα τεχνάσματα της πιο ελεεινής δουλείας σ' ένα σύστημα, και να εφαρμόσει αυτό το σύστημα με την υπομονετική εργασία του σκλάβου. Η ίδια η ανοιχτή βία μπορούσε να μπει σαν ίντριγκα μόνο μέσα σ' ένα σύστημα ίντριγκας, διαφθοράς και υπόγειου σφετερισμού. Δε μπορούσε να χτυπήσει προτού να έχει δηλητηριάσει. Η μοναδικότητα του σκοπού έγινε γι' αυτόν διπροσωπία δράσης. Για να καταπατά με τη δόλια χρήση μιας εχθρικής ισχύος, να αποδυναμώσει αυτή την ισχύ μέσω ακριβώς της χρήσης της, και να την ανατρέψει τελικά με τα αποτελέσματα που παράγονται μέσα από το δικό της μηχανισμό – αυτή την πολιτική εμπνεύστηκε ο Ιβάν Καλίτα από τον παράξενο χαρακτήρα τόσο της κυρίαρχης όσο και της υποτελούς φυλής. Η πολιτική του παρέμεινε ακόμα η πολιτική του Ιβάν Γ'. Είναι ακόμα η πολιτική του Μεγάλου Πέτρου, και της σύγχρονης Ρωσίας, οποιεσδήποτε αλλαγές ονόματος, θέσης, και χαρακτήρα μπορεί να έχει υποστεί η χρησιμοποιηθείσα εχθρική ισχύς. Ο Μεγάλος Πέτρος είναι πράγματι ο εφευρέτης της σύγχρονης ρωσικής πολιτικής, αλλά έγινε τέτοιος μόνο ξεγυμνώνοντας την παλιά μοσχοβίτικη μέθοδο καταπάτησης από τον απλά τοπικό της χαρακτήρα και τις τυχαίες προσμίξεις της, διυλίζοντάς την σε μια περιεκτική φόρμουλα, γενικεύοντας το σκοπό της, κι εξυψώνοντας το αντικείμενό της από την ανατροπή συγκεκριμένων δοσμένων ορίων ισχύος στην προσδοκία απεριόριστης ισχύος. Μεταμόρφωσε τη Μοσχοβία σε σύγχρονη Ρωσία με τη γενίκευση του συστήματός της, και όχι με την απλή προσθήκη ορισμένων επαρχιών.

Για να ανακεφαλαιώσουμε. Είναι στο τρομερό και ελεεινό σχολείο της μογγολικής σκλαβιάς που ανατράφηκε και μεγάλωσε η Μοσχοβία. Συγκέντρωσε δύναμη μόνο μετατρέπομένη σε *βιρτουόζο* στην τέχνη της υποτελείας. Ακόμα και όταν χειραφετήθηκε, η Μοσχοβία συνέχισε να παίζει τον παραδοσιακό της ρόλο του σκλάβου ως αφέντης. Επί μακρόν ο Μεγάλος Πέτρος συνδύασε την πολιτική τέχνη του μογγόλου σκλάβου με την περήφανη φιλοδοξία του μογγόλου αφέντη, στον οποίον ο Τζένγκις Χαν είχε, με διαθήκη, κληροδοτήσει την κατάκτηση του κόσμου.

¹ Οι Ρουρικήδες ήταν δυναστεία ρώσων βασιλιάδων που κυβέρνησε στον ανατολικό σλαβικό κόσμο από τα τέλη του 9^{ου} αι. ως τα 1598.

² Βυζαντινή Αυτοκρατορία

³ Ph. Segur, *History of Russia and of Peter the Great*, London 1829, σ. 37.

⁴ Ιστορική περιοχή στις ανατολικές ακτές της Βαλτικής.

⁵ Βίκινγκς

⁶ Ph. Segur, *History of Russia and of Peter the Great*, σ. 213-14.

⁷ Ονομασία κυβερνητών τουρκικών και μογγολικών λαών.

⁸ Φεουδαρχικό κράτος συγκροτημένο στις αχανείς εκτάσεις της κεντρικής Ασίας και ανατολικής Ευρώπης σαν αποτέλεσμα των μογγολικών κατακτήσεων της 5^{ης} δεκαετίας του 13^{ου} αι. Διατηρήθηκε ως τα τέλη του 15^{ου} αι.

⁹ Τίτλος/βαθμός που αποδίδεται σε (αρχι)επισκόπους ορισμένων χριστιανικών εκκλησιών.

¹⁰ Μέλη της ανώτερης φεουδαρχικής τάξης της ρωσικής κοινωνίας από το 10^ο ως τις αρχές του 18^{ου} αι, υποκείμενοι μονάχα στην εξουσία των κυρίαρχων πριγκίπων.

¹¹ Μ' εσένα αλλά όχι για σένα.

¹² Ph. Segur, *History of Russia and of Peter the Great*, σ. 132.

¹³ Ο.π.

¹⁴ Η συνέχεια του κειμένου του κεφαλαίου αφαιρέθηκε από την έκδοση των *Αποκαλύψεων της Διπλωματικής Ιστορίας του 18^{ου} Αιώνα* που ετοίμασε για δημοσίευση η Ελεονόρα Μαρξ-Αβελινγκ.

¹⁵ Ph. Segur, *History of Russia and of Peter the Great*, σ. 134.

¹⁶ Αγρότες

(*) ο φωτεινός περίγυρος της σελήνης και του ήλιου, το φωτοστέφανο, μεταφορικά σημαίνει ότι τυφλωνόμαστε από μια όψη των πραγμάτων βάση της οποίας σχηματίζουμε τη συνολική εικόνα.

